

ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ
ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΜΠΙΡΓΑΛΙΑ

7 & 8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2016

ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ
ΔΙΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΜΠΙΡΓΑΛΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Κεντρικό Κτήριο
Αμφιθέατρο Δρακοπούλου
Πανεπιστημίου 30

ΠΕΜΠΤΗ, 7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2016

ΗΜΕΡΙΔΑ ΣΥΝΑΔΕΛΦΩΝ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ: Ο ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ

9 π.μ. Έναρξη της Δημερίδας - Προσφωνήσεις

Προεδρείο: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΑΠΑΔΙΑ-ΛΑΛΑ, ΕΛΕΝΗ ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗ, ΣΟΦΙΑ ΑΝΕΖΙΡΗ

9.30 ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΟΥΡΑΖΕΛΗΣ: Αγάπη για την επιστήμη και τους ανθρώπους: η κληρονομιά του Νίκου Μπιργάλια

9.50 ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ: Η Αλκυονία λίμνη της Λέρνης και η κατάβαση του Διονύσου στον Άδη

10.10 ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΕΛΜΗΣ: Σπαρτιατικοί ταφικοί κανόνες

10.30 ΑΡΙΑΔΝΗ ΓΚΑΡΤΖΙΟΥ-ΤΑΤΗ: Μαντεία γυναικείων θεοτήτων στην Πελοπόννησο

10.50 ΠΑΝΟΣ ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ: Η κατασκευή του '776 π.Χ.', η Σπάρτη και ο ρόλος του Ηλείου Ιππία

11.10 ΕΙΡΗΝΗ ΠΕΠΠΑ-ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ - ΣΤΕΛΙΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ: Ερμηνευτικά στοιχεία στην εικονογραφία των αρχαϊκών κοροπλαστικών έργων του Άργους

11.30 Συζήτηση

11.45-12.10 Διάλειμμα

Προεδρείο: ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΟΚΚΟΡΟΥ-ΑΛΕΥΡΑ, ΜΑΡΙΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

12.10 ΠΕΤΡΟΣ ΘΕΜΕΛΗΣ: Μεσσήνη. Ένας νέος εφηβικός κατάλογος

- 12.30 ANNA ΡΑΜΟΥ-ΧΑΨΙΑΔΗ: Ανωμαλίες στους κόλπους της Πελοποννησιακής Συμμαχίας (478-387 π.Χ.)
- 12.50 ΟΛΓΑ ΠΑΛΑΓΓΙΑ: Η πολιτιστική πολιτική του Λυσάνδρου
- 13.10 ΣΕΛΗΝΗ ΨΩΜΑ: Αγησίλαος ή Λύσανδρος;
- 13.30 ΙΩΑΝΝΑ ΚΡΑΛΛΗ: Παράξενες συνέχειες στην Πελοπόννησο από την επαύριο της μάχης των Λεύκτρων έως τη ρωμαϊκή κατάκτηση
- 13.50 ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΚΑΤΑΚΗΣ: Το ιερό του Απόλλωνος Μαλεάτα και του Ασκληπιού στην Επίδαυρο: Οι μεταβολές από τον 1^ο αι. π.Χ. μέχρι το τέλος του αρχαίου κόσμου
- 14.10 Συζήτηση
- 14.30-15.30 Διάλειμμα

Προεδρείο: ΟΛΓΑ ΚΑΤΣΙΑΡΔΗ-HERING, ΑΘΗΝΑ ΚΟΛΛΙΑ-ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ, ΠΛΑΤΩΝ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

- 15.30 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΛΛΗΣ: Παρατηρήσεις στην εξέλιξη της αρχιτεκτονικής γλυπτικής στην Πελοπόννησο κατά τον 12ο αι.
- 15.50 ΜΑΡΙΑ ΝΤΟΥΡΟΥ-ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ: Η πρόσληψη του φραγκικού προικιπάτου της Αχαΐας στη νεότερη λογοτεχνία
- 16.10 ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΑΡΔΙΚΑ: Νοσηρότητα στην Πελοπόννησο του 19ου αιώνα
- 16.30 ΕΥΑΝΘΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ: Διαλογισμοί για την ελληνική ταυτότητα σε ένα πελοποννησιακό περιβάλλον: *Διάλογοι σε Μοναστήρι* του Κ. Τσάτσου
- 16.50 ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Τα χαρακτηριστικά του Α. Τάσσου στο Πεταλίδι Μεσσηνίας
- 17.10 ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΕΦΑΛΑ: Στιγμές ζωής με τον Νίκο
- 17.30 Συζήτηση

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Η ΑΛΚΥΟΝΙΑ ΛΙΜΝΗ ΤΗΣ ΛΕΡΝΗΣ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΤΟΝ ΑΔΗ

Μενέλαος Χριστόπουλος

Παν/μιο Πατρών

menchris@patreas.upatras.gr

Το θέμα της κατάβασης στον Κάτω Κόσμο αποτυπώνεται συχνά στις μυθολογικές αφηγήσεις ήδη από την αρχαϊκή εποχή και έπειτα και πολλοί ήρωες καλούνται, για διαφορετικούς λόγους ο καθένας, να αναμετρηθούν με τον κίνδυνο ενός τέτοιου εγχειρήματος, ανάμεσά τους ο Ηρακλής, ο Θησέας, ο Οδυσσέας, ο Ορφέας και, από τους θεούς, ο Διόνυσος. Ένα από τα ενδιαφέροντα σημεία αυτών των αφηγήσεων είναι ο τρόπος αλλά και ο τόπος από τον οποίο επιχειρείται κάθε φορά η κατάβαση. Στην περιοχή της Πελοποννήσου, η πιο γνωστή είσοδος προς τον άλλο κόσμο είναι το Ταίναρο. Στην Πελοπόννησο όμως τοποθετείται και μία άλλη είσοδος στον Κάτω Κόσμο, αυτή που, κατά τον Πausanία (2.37.5), χρησιμοποίησε ο Διόνυσος όταν κατέβηκε στον Αδη προς αναζήτηση της Σεμέλης. Η είσοδος αυτή βρισκόταν στην Αλκυονία λίμνη της Λέρνης, μιας περιοχής της οποίας η ιδιαίτερη γεωφυσική διαμόρφωση αξιοποιείται, ως γνωστόν, και σε άλλες μυθικές αφηγήσεις. Η παρούσα ανακοίνωση επιχειρεί να μελετήσει τα περιορισμένα στοιχεία που διαθέτουμε για την κατάβαση αυτή του Διόνυσου από τη λίμνη της Λέρνης, μια κατάβαση η οποία συνδέεται με ιδιότυπα μυθολογικά και τελετουργικά συμφραζόμενα που την διαχωρίζουν από άλλες παρόμοιες αφηγήσεις.

ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΚΟΙ ΤΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

Ανδρέας Χέλμης

ΕΚΠΑ, helmand@law.uoa.gr

Είναι γνωστό ότι, ήδη στην Αρχαιότητα, το πολίτευμα της Σπάρτης χαρακτηριζόταν ως μικτό, θέμα που είχε απασχολήσει τον αγαπημένο συνάδελφο, στη μνήμη του οποίου είναι αφιερωμένη η ημερίδα, σε εύστοχη μελέτη, όπου ανιχνεύεται η γενεαλογία του ιδεολογικού αυτού σχήματος¹. Ο μικτός χαρακτήρας της σπαρτιατικής πολιτείας –συνοπτικά, δημοκρατικός και μοναρχικός– θα μπορούσε να εντοπιστεί στις ταφικές πρακτικές και μεταθανάτιες τιμές για Σπαρτιάτες νεκρούς, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο της παρούσας μελέτης. Από τη μία μεριά, σύμφωνα με νομοθετικές ρυθμίσεις που αποδίδονται στον Λυκούργο, με εξαιρετικά λιτό τρόπο τιμάται η μνήμη των *δμοίων*, όλων αδιακρίτως των πολιτών, εφόσον κυρίως είχαν χάσει τη ζωή τους υπερασπιζόμενοι την πατρίδα. Από την άλλη μεριά, μεγάλη πολυτέλεια και εντυπωσιακά πλούσιο τελετουργικό χαρακτηρίζουν την κηδεία ανώτερων αξιωματούχων, των βασιλέων. Υπάρχει, επομένως, έντονη διαφοροποίηση στη στάση της πόλης απέναντι στον θάνατο. Τα σπαρτιατικά ταφικά δεδομένα θα συγκριθούν με τα αντίστοιχα αθηναϊκά, με σκοπό να αναγνωσθούν στο πλαίσιο της ιδεολογικής αντιπαράθεσης μεταξύ των δύο πόλεων.

¹Ν. Μπιργάλιας, «Μικτό σπαρτιατικό πολίτευμα και πάτριος αθηναϊκή πολιτεία», σε: Ρ. Cartledge - Ν. Μπιργάλιας - Κ. Μπουραζέλης (επιμ.), *Η συμβολή της αρχαίας Σπάρτης στην πολιτική σκέψη και πρακτική*, Αθήνα 2007, σ. 117-142.

ΜΑΝΤΕΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΘΕΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ

Αριάδνη Γκάρτζιου-Τάττη
Παν/μιο Ιωαννίνων
agartziu@cc.uoi.gr

Παρά την πρωτοκαθεδρία των μαντείων του Δία και του Απόλλωνα, σημαντικό ρόλο έπαιξαν στον αρχαιοελληνικό κόσμο και τα μαντεία των γυναικείων θεοτήτων. Στόχος της ανακοίνωσης είναι η ανάδειξη των «γυναικείων» μαντείων της Πελοποννήσου και πιο συγκεκριμένα των μαντείων της Δήμητρας, της Ήρας, της Γης, της Θέμιδας, της Αθηνάς, της Ινούς και της Πασιφάης. Η ανίχνευση των τρόπων χρησιμοδοσίας και των μαντικών διαδικασιών, καθώς και η επισήμανση των όποιων στοιχείων συνεισφέρουν στην πληρέστερη κατανόηση του «μαντικού» πεδίου που χαρακτηρίζει τις γυναικείες αυτές δυνάμεις, θα αποτελέσουν το έναυσμα για μία πληρέστερη χαρτογράφηση των γνωρισμάτων των συγκεκριμένων θεοτήτων.

Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ '776 Π.Χ.', Η ΣΠΑΡΤΗ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΗΛΕΙΟΥ ΙΠΠΙΑ

Πάνος Βαλαβάνης
ΕΚΠΑ, pval@arch.uoa.gr

Θα γίνει προσπάθεια να διερευνηθούν οι συνθήκες υπό τις οποίες συντάχθηκε ο κατάλογος των Ολυμπιονικών και ορίστηκε ως χρονολογία έναρξης των Ολυμπιακών αγώνων το 776 π.Χ. Η σύνταξη του έργου είχε ανατεθεί στον Ηλείο φιλόσοφο Ιππία, λίγο πριν το 400 π.Χ., σε μια περίοδο μεγάλης έντασης και επικείμενης εισβολής των Σπαρτιατών στην Ήλιδα.

Προτείνεται ότι οι Ηλείοι νιώθοντας ασφυκτική την πίεση της Σπάρτης προσπαθούν να αντιδράσουν υπεραμυνόμενοι των δικαιωμάτων τους στη διεξαγωγή των Ολυμπιακών αγώνων α) με το να δημιουργήσουν τον μύθο για την ίδρυσή τους από το δικό τους βασιλιά Ίφιτο, β) με το να αναδείξουν ως πρώτο νικητή τον Ηλείο Κόροιβο και γ) με το να παρουσιάσουν μια συνεχή διεξαγωγή Ολυμπιάδων οργανωμένων από τους Ηλείους έως το 776. Επειδή ο Ιππίας βρισκόταν την περίοδο εκείνη στη Σπάρτη, προτείνεται ότι ο κατάλογος των Ολυμπιονικών, τουλάχιστον στο αρχαιότερο τμήμα του, αποτελεί προϊόν συνδιαλλαγής μεταξύ Ήλιδος και Σπάρτης, η οποία απαίτησε συμμετοχή του Λυκούργου στον ιδρυτικό μύθο των Ολυμπιακών αγώνων.

**ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΪΚΩΝ ΚΟΡΟΠΛΑΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ**

Ειρήνη Πέππα-Παπαϊωάννου

ΕΚΠΑ, eiripeppar@arch.uoa.gr

Στέλιος Ιερεμίας, Παν/μο Οξφόρδης

stelios_jeremias@hotmail.com

Τα μεγάλα ιερά και οι μικρότεροι λατρευτικοί χώροι της Ήρας στην Αργολίδα, την Κορινθία και τη γειτονική Περαχώρα, έχουν δώσει πλούσια σύνολα αναθηματικών πήλινων χειροποίητων γυναικείων ειδωλίων της αρχαϊκής εποχής.

Η μελέτη της τυπολογίας τους πιθανότατα υποδεικνύει εξαόρτηση από απολεσθέντα λατρευτικά αγάλματα της θεάς για τα οποία οι μόνες βέβαιες αλλά περιορισμένες πληροφορίες αντλούνται από τις γραμματειακές πηγές.

Τα ξόανα ως λατρευτικά αγάλματα διακρίνονταν για την παλαιότητα, την ιερότητα αλλά και τη μορφολογική ασάφεια και την καλλιτεχνική μετρίότητα.

Η προσέγγιση της μορφολογίας τους μέσω της γλυπτικής στο λίθο δεν είναι πάντοτε διαφωτιστική. Το υλικό κατευθύνει τη μορφή δημιουργικά και όχι μιμητικά. Το γλυπτό δεν θεωρείται η «απολίθωση» του ξοάνου.

Οι απεικονίσεις των αρχαίων ξοάνων στις παραστάσεις των κλασικών χρόνων είναι συμβατικές. Αντίθετα, τα μικρά χειροποίητα γυναικεία ειδώλια με την ποικιλία των πλαστικών κοσμημάτων και εξαρτημάτων τους φαίνεται να πλησιάζουν μορφολογικά περισσότερο τα χαμένα λατρευτικά πρότυπα.

Κοροπλαστικό υλικό που παραχωρήθηκε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αργολίδας στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ το 2011, δίνει την ευκαιρία για πρόσθετες ερμηνευτικές παρατηρήσεις πάνω στο πολυσυζητημένο αλλά όπως φαίνεται όχι εξαντλημένο ζήτημα των μορφών των χαμένων ξοάνων.

ΜΕΣΣΗΝΗ. ΈΝΑΣ ΝΕΟΣ ΕΦΗΒΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Πέτρος Θέμελης

Παν/μιο Κρήτης

pthemelis@hotmail.com

Οι επιγραφές των εφηβικών καταλόγων της Μεσσήνης είναι χαραγμένες σε παραστάδες και κίονες του Γυμνασίου και της Παλαίστρας. Η αναγραφή ήταν προϊόν των τάσεων κοινωνικής προβολής που χαρακτηρίζει τη μεσσηνιακή αριστοκρατία, στην προκείμενη περίπτωση τους γυμνασίαρχους, κατά την περίοδο της ρωμαϊοκρατίας. Ένας νέος πλήρης εφηβικός κατάλογος

του 57 μ.Χ., χαραγμένος σε παραστάδα της εισόδου που οδηγεί στους λουτήρες της Παλαίστρας, ήλθε να προστεθεί στους ως σήμερα γνωστούς και να εμπλουτίσει σημαντικά τις γνώσεις μας για τη μεσσηνιακή προσωπογραφία ειδικά και το θεσμό της εφηβείας γενικότερα.

ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ ΣΤΟΥΣ ΚΟΛΠΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ (478-387 Π.Χ.)

Αννα Ραμού-Χαψιάδη
ΕΚΠΑ, anna.ramou@yahoo.gr

Εξετάζονται οι αναταραχές που σημειώνονται στους κόλπους της Πελοποννησιακής Συμμαχίας από την ίδρυση της Συμμαχίας της Δήλου έως την Ανταλκίδειο ειρήνη, οι αιτίες που προκαλούνται και ο τρόπος που αντιμετωπίζονται εκάστοτε.

Παρατηρούμε ότι ως τη λήξη του Πελοποννησιακού πολέμου αναταραχές σημειώνονται όταν δυσαρεστημένοι με την πολιτική της Σπάρτης σύμμαχοί της συμπράττουν με άλλη ισχυρή δύναμη, τους Αργείους ή τους Αθηναίους ή και τους δύο, όπως μετά τη γνωστή ως Νικίειο ειρήνη. Μεγαλύτερος σε έκταση και σε διάρκεια είναι ο αντιλακωνικός συνασπισμός που σχηματίζεται μετά την κατάλυση της αθηναϊκής ηγεμονίας και απαρτίζεται από διαφωνούντες με τη δεσποτική πολιτική της Σπάρτης συμμάχους της και αντιπάλους της.

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ

Όλγα Παλαγγιά

ΕΚΠΑ, opalagia@arch.uoa.gr

Μετά τον καταστροφικό σεισμό του 464 π.Χ. και την επανάσταση των ειλωτών της Σπάρτης, τα δημόσια έργα και η καλλιτεχνική δημιουργία εγκαταλείφθηκαν από τους Λακεδαιμόνιους για τουλάχιστον μισόν αιώνα. Οι νίκες του Λυσάνδρου κατά των Αθηναίων στα τελευταία χρόνια του Πελοποννησιακού Πολέμου είχαν σαν αποτέλεσμα μια πολιτιστική αναγέννηση, η οποία τεκμηριώνεται από τα γλυπτικά αναθήματα του Λυσάνδρου στην ακρόπολη της Σπάρτης και σε δύο ιερά του Απόλλωνα, το τοπικό ιερό στις Αμύκλες και το πανελλήνιο ιερό των Δελφών. Τα αναθήματα του Λυσάνδρου στις Αμύκλες ήταν έργα συντηρητικά καθώς ακολούθησαν παλαιότερα πρότυπα, δηλαδή χάλκινα αγάλματα που λειτουργούσαν σαν στηρίγματα τριπόδων. Αντίθετα, τα αναθήματά του στην ακρόπολη της Σπάρτης καθώς και στους Δελφούς μιμήθηκαν αθηναϊκά πρότυπα προς τα οποία λειτούργησαν ανταγωνιστικά. Το μεγάλο σύνταγμα των λεγομένων «ναυάρχων» στους Δελφούς, για παράδειγμα, περιελάμβανε χάλκινα πορτραίτα των αρχηγών του συμμαχικού στόλου που κατατρόπωσε τους Αθηναίους στη μάχη των Αιγός Ποταμών αλλά και του ιδίου του Λυσάνδρου, πλασιωμένου από τους θεούς των Δελφών και της Σπάρτης, κατ' απομίμηση του μνημείου του Μιλτιάδη για τη μάχη του Μαραθώνα που αφιερώθηκε στους Δελφούς από τον γιο του Κίμωνα. Η παρούσα ανακοίνωση ανιχνεύει την πολιτική αλλά και την καλλιτεχνική σημασία της πολιτιστικής επανάστασης του Λυσάνδρου στο τέλος του 5^{ου} αι. π.Χ.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ Η ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ;

Σελήνη Ψωμά

EKPIA, spsoma@arch.uoa.gr

Η παρούσα ανακοίνωση έχει ως στόχο να επανεξετάσει την χρονολόγηση των αργυρών εκδόσεων πόλεων της Θράκης και της Μικράς Ασίας που φέρουν κοινό εμπροσθότυπο και τα πρώτα γράμματα της λέξεως ΣΥΝ(MΑΧΙΚΟΝ). Η ήδη προταθείσα χρονολόγηση στα τέλη του Πελοποννησιακού πολέμου και ο συσχετισμός με τον Λύσανδρο δεν ικανοποιεί τα όσα γνωρίζουμε για την δράση του στην περιοχή και τις σχέσεις του με τις πόλεις αυτές. Οι πόλεις Βυζάντιο, Κύζικος, Λάμψακος, Έφεσος, Σάμος, Ιασός, Κνίδος και Ρόδος έθεσαν σε κυκλοφορία στατήρες (τρίδραχμα) χιακού βάρους που φέρουν ως εμπροσθότυπο τον Ηρακλή δρακοντοπνίγοντα και ως οπισθότυπο τον κατεξοχήν τύπο της πόλεως. Η μελέτη των φιλολογικών πηγών που διαθέτουμε για τις αρχές του 4ου αι. π.Χ. και ο εμπροσθότυπος, άμεση αναφορά στους Ηρακλείδες, μας οδηγεί στην τοποθέτησή τους εντός του ιστορικού πλαισίου της εκστρατείας του Αγησιλάου, του κατεξοχήν Ηρακλείδου, εναντίον των Περσών κατά τα έτη 396-394 π.Χ.

ΠΑΡΑΞΕΝΕΣ ΣΥΝΕΧΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ ΑΠΟ ΤΟ 371 Π.Χ. ΕΩΣ ΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ

Ιωάννα Κράλλη

Ιόνιο Παν/μιο, iokralli@hol.gr

Τα σαράντα χρόνια μετά τη μάχη στα Λεύκτρα, από το 371 έως το 330 π.Χ., υπήρξαν καθοριστικά για τα πολιτικά πράγματα της Πελοποννήσου στην ελληνιστική εποχή. Ιδιαίτερα μετά το 362, διαμορφώνονται τα βασικά χαρακτηριστικά της πολιτικής

των πελοποννησιακών πόλεων. Εξετάζεται το πώς η Σπάρτη, σε παρακμή ή σε ανάκαμψη, διαμορφώνει πολιτικές συμπεριφορές, προκαλώντας συγκρούσεις ή συμμαχίες, και κατά πόσον οι πελοποννησιακές πόλεις μεταβάλλουν ή διατηρούν αναλλοίωτη τη στάση τους έναντι της Σπάρτης.

**ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΜΑΛΕΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΠΙΔΑΥΡΟ: ΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ 1^ο ΑΙ. Π.Χ.
ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ**

Στυλιανός Ε. Κατάκης
ΕΚΠΑ, stylkatakis@arch.uoa.gr

Με αφορμή την επαναδραστηριοποίηση θεσμικά του Πανεπιστημίου Αθηνών στο ιερό της Επιδαύρου παρουσιάζεται μία συνοπτική εικόνα των αλλαγών που συντελέστηκαν στο χώρο και τη λατρεία κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους, τη δεύτερη περίοδο ακμής του ιερού. Έμφαση δίνεται στις μεταβατικές περιόδους, όπως παρουσιάζονται στις αρχαιολογικές, φιλολογικές και επιγραφικές μαρτυρίες, από τα ύστερο-ελληνιστικά στα πρώιμα αυτοκρατορικά χρόνια, στην ευεργετική συνεισφορά του συγκλητικού Αντωνίνου τον 2^ο αι. μ.Χ. και κατόπιν, στην ύστερη αρχαιότητα μέχρι την κατίσχυση του Χριστιανισμού.

Αν και η πρώτη επαφή της Ρώμης με την Επίδαυρο ανάγεται στις αρχές του 3^{ου} αι. π.Χ., όταν η λατρεία του Ασκληπιού μεταφέρθηκε από εδώ στο νησάκι του Τίβερη, το ιερό δεν βρέθηκε ποτέ στα άμεσα ενδιαφέροντα των Ρωμαίων αυτοκρατόρων. Μετά τις καταστροφές και τη λεηλασία από τους πειρατές και τον Σύλλα το α' τέταρτο του 1^{ου} αι. π.Χ. και μέχρι τα μέσα περίπου του 2^{ου} αι. μ.Χ. είναι κυρίως οι μεγάλες επιδαύριες οικογένειες που φροντίζουν το ιερό. Καταλυτική ήταν η παρουσία του

μικρασιάτη συγκλητικού Αντωνίνου περί το 160 μ.Χ., στον οποίο οφείλεται η ανακαίνιση παλαιών και ανίδρυση νέων οικοδομημάτων στο χώρο. Η ανάπτυξη του ιερού παραμένει έντονη και στην ύστερη αρχαιότητα, τον 4^ο και τον 5^ο αι. μ.Χ., οπότε γεννώνται ερωτηματικά για τη σχέση με την επεκτεινόμενη χριστιανική θρησκεία.

ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ - ΒΥΖΑΝΤΙΟ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 12Ο ΑΙ.

Γιώργος Πάλλης
ΕΚΠΑ, gpallis@arch.uoa.gr

Στην πλούσια παραγωγή έργων αρχιτεκτονικής γλυπτικής που παρατηρείται στην Πελοπόννησο κατά τον 12ο αι., διακρίνεται μία ομάδα επιστυλίων τέμπλου, τα οποία μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά στην επιλογή των διακοσμητικών θεμάτων, τη σύνθεση και την επεξεργασία τους. Η Λασκαρίνα Μπούρα, η οποία επισήμανε πρώτη αυτή την ομάδα, και ο Χαράλαμπος Μπούρας, που τη σχολίασε αργότερα, θεώρησαν ως πρότυπό της το επιστύλιο του τέμπλου του μεγάλου, οκταγωνικού τύπου ναού της Χριστιάνου στην Τριφυλία. Από την περαιτέρω διερεύνηση του θέματος αφενός προκύπτει ότι το τέμπλο του ναού της Χριστιάνου σχετίζεται με έργα κωνσταντινουπολίτικης τέχνης, στοιχείο που συνεπάγεται καλλιτεχνικές επαφές της Πελοποννήσου με την πρωτεύουσα, αφετέρου διαγράφεται η λειτουργία του ως προτύπου σε επιστύλια από τη Μάνη, τη Μεσσηνία και την Ηλεία, με μία φθίνουσα ως προς την ποιότητα πορεία. Η διαδικασία αυτή, του εισηγμένου προτύπου που αναπαράγεται με ολοένα λιγότερη ακρίβεια και μεγαλύτερη σχηματοποίηση, εμπλούτισε κατ' επανάληψιν την αρχιτεκτονική γλυπτική του ελλαδικού χώρου, ήδη από τις αρχές της μεσοβυζαντινής περιόδου.

Η ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΙΚΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΑΤΟΥ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ ΣΤΗ ΝΕΩΤΕΡΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου
ΕΚΠΑ, mdourou@arch.uoa.gr

Το πριγκιπάτο της Αχαΐας ήταν μια σταυροφορική ηγεμονία που ιδρύθηκε μετά την 4^η σταυροφορία το 1204 και στην οποία εμφυτεύθηκαν δομές και θεσμοί καθ' ομοίωση εκείνων της Δύσης, όπως της διοίκησης, της λατινικής εκκλησίας και της φεουδαρχίας. Το πριγκιπάτο αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα δυτικής κυριαρχίας που δημιουργήθηκε στην άλλοτε βυζαντινή επαρχία και η αίγλη του διατηρήθηκε στη Δύση μέχρι τα τέλη του 14^{ου} αιώνα. Έμφαση δίνεται στον στρατιωτικό χαρακτήρα της νέας κτήσης, στη φεουδαρχική οργάνωση και την αυστηρή εφαρμογή του νόμου, ενώ λαμβάνεται υπόψη το διαφορετικό περιβάλλον και το βυζαντινό υπόστρωμα. Η σκοτεινή αλλά συναρπαστική αυτή περίοδος της ιστορίας μας έχει επηρεάσει τη δημόδη παράδοση και έχει αφήσει κατάλοιπα στα τοπωνύμια, τη γλώσσα, την τέχνη και την αρχιτεκτονική. Από τη άλλη, έχει γοητεύσει πολλούς νεότερους συγγραφείς, οι οποίοι εμπνεύστηκαν από τη φεουδαρχική ατμόσφαιρα που επικρατούσε και μας έχουν δώσει αξιόλογα λογοτεχνικά έργα.

ΝΕΩΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΝΟΣΗΡΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ ΤΟΥ 19ΟΥ ΑΙΩΝΑ.

Κατερίνα Γαρδίκια

ΕΚΠΑ, kgardika@arch.uoa.gr

Η Πελοπόννησος κατά την εποχή της ελληνικής ανεξαρτησίας περιλάμβανε περισσότερο από το μισό πληθυσμό του νέου κράτους ενώ, στη συνέχεια, η οικονομία της αναπτυσσόταν με ταχείς ρυθμούς κατά τις επόμενες δεκαετίες με βάση τις εμπορευματικές καλλιέργειες. Η ανάπτυξη αυτή συνοδεύτηκε από την προσαρμογή σε αυτήν των πληθυσμών ανθρώπων και νοσογόνων οργανισμών σε ένα έδαφος με μεγάλο γεωγραφικό κατακερματισμό. Οι σωζόμενες πηγές επιτρέπουν τη μελέτη της εξέλιξης της νοσηρότητας στην περιφέρεια της Πελοποννήσου.

ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

ΣΕ ΕΝΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ:

ΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΣΕ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ Κ. ΤΣΑΤΣΟΥ

Ευάνθης Χατζηβασιλείου

ΕΚΠΑ, xevanthis@arch.uoa.gr

Το μοναδικό οιονεί «λογοτεχνικό» έργο του Κ. Τσάτσου τοποθετείται σε μια μονή της Αρκαδίας, πεδίο συμβολικής αξίας για τη θεματολογία του. Σε έναν χώρο γεμάτο από τις μνήμες της αρχαιότητας, αδιαμφισβήτητα «λίκνο» του ελληνισμού στη διαχρονική του πορεία και εμβληματικό ακόμη και σε επίπεδο τοπογραφίας, αλλά συγχρόνως χώρο της ορθοδοξίας –οι ξένοι

συμμετέχοντες στον διάλογο πραγματοποιούν και επίσκεψη στη Μονεμβασία– οι διάλογοι δομούνται πάνω σε δύο άξονες: στην ελληνική πνευματική διαχρονία, με έμφαση, πρώτιστα, στη συγκρότηση του Νέου Ελληνισμού, και στη σχέση του σύγχρονου ελληνισμού με τον κόσμο, καθώς οι διάλογοι διενεργούνται, εν μέρει, με ξένους διανοούμενους. Πρόκειται, όμως, για ιδεατούς «περιηγητές»: ειδικοί της φιλοσοφίας και της φιολογίας, έρχονται σε μια Ελλάδα που τους ελκύει με την πνευματική της κληρονομιά, παρά με το φυσικό της κάλλος.

Το βιβλίο αντικατοπτρίζει τις μεγάλες αγωνίες όχι μόνον του Κ. Τσάτσου αλλά ευρύτερα της γενιάς του, που επιζήτησε επίμονα τη δημιουργική συμμετοχή του ελληνικού πολιτισμού στα διεθνή δρώμενα. Ακόμη περισσότερο, εκφράζει την απελπισία του συγγραφέα στην εποχή κατά την οποία γράφηκε – μέσα στη χούντα, δηλαδή σε μια στιγμή επώδυνης αποκοπής της χώρας από αυτό που ο ίδιος έβλεπε ως «φυσικό» ευρωπαϊκό της πλαίσιο. Είναι όμως ενδεικτικό ότι ο διανοούμενος Τσάτσος, που σε λίγο καιρό θα αναλάβει την εκπόνηση του νέου δημοκρατικού Συντάγματος της χώρας και την προεδρία της Δημοκρατίας, δεν στρέφεται σε μια στατική αρχαιολατρεία, την οποία η γενιά του θεωρούσε ψεύτικη. Το κύριο πεδίο του ενδιαφέροντος του Τσάτσου, αλλά και γενικότερα της γενιάς του από τη δεκαετία του 1930, αφορά τη συγκρότηση του Νέου Ελληνισμού και τους ρόλους του στον κόσμο, ιδιαίτερα στον τομέα του πολιτισμού. Είναι, τελικά, ένας μονόλογος –παρά «διάλογοι»– του ανθρώπου που αναζητεί τη θέση των Ελλήνων στον σύγχρονο κόσμο.

Τα χαρακτηριστικά του Α. Τάσσου στο Πεταλίδι Μεσσηνίας

Δημήτρης Παυλόπουλος
ΕΚΠΑ, dempavl@arch.uoa.gr

Στα χρόνια της απριλιανής δικτατορίας ο καταγόμενος από τη Λευκοχώρα, χωριό της μεσσηνιακής γης, χαράκτης Α. Τάσσος (Αναστάσιος Αλεβίζος, 1914-1985) εργάζεται σε άλλο μεσσηνιακό χωριό, στο Πεταλίδι. Εκεί, στο εξοχικό σπίτι που είχε σχεδιάσει ο ίδιος μαζί με τη σύζυγό του Λουκία Μαγγιώρου (1914-2008), κηρυγμένο αργότερα διατηρητέο, δούλεψε πολλές ασπρόμαυρες ξυλογραφίες μεγάλων διαστάσεων. Τα έργα του αυτά, που τα διακρίνει εκφραστική λιτότητα, έχουν σαφώς πολιτικό αντιστασιακό χαρακτήρα και είναι πάντοτε επίκαιρα, αποκτώντας διαχρονικό νόημα. Κέντρο τους, ο πάσχων άνθρωπος, η απώλεια της ελευθερίας του, οι κάθε είδους δοκιμασίες και τα πολλαπλά άδικα μαρτύρια που υφίσταται, ο προσωπικός αγώνας πίστης στην αξία και στα ιδανικά της ζωής ως μάθημα μέγα. Εκτέθηκαν, μετά από την αποκατάσταση της δημοκρατίας, το 1975-76, στην Αθήνα, στον Πειραιά, στη Θεσσαλονίκη, στο Βόλο και στο Αγρίνιο.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2016

ΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΠΟΛΙΣ, ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ
ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ

Προεδρείο: ΜΑΡΙΑ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΠΑΡΤΖΩΚΑ

- 9.15 ΣΟΦΙΑ ΑΝΕΖΙΡΗ: Νίκος Μπιργάλιας: Ο συνάδελφος
- 9.30 ΝΕΦΕΛΗ ΚΑΪΜΑΚΑ: Η έννοια της δίκης και του δικαίου στον ομηρικό κόσμο
- 9.50 ΕΛΕΝΗ ΤΖΟΒΛΑ: Η Αμφικτυονία της Καλαυρείας: Σύσταση και χαρακτήρας της θρησκευτικής ένωσης των πόλεων του Αργοσαρωνικού κόλπου
- 10.10 ΚΑΛΔΜΑ ΠΡΙΠΤ-ΗΕΝΔΡΙΚ: Η δυναμική της πολιτικής εξουσίας στην αρχαϊκή Αθήνα
- 10.30 ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΠΩΝΗΣ: Η χρονολόγηση της τυραννίδας των Κυψελιδών στην Κόρινθο και τις αποικίες της
- 10.50 ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΟΡΑΚΗΣ: Πολιτεύματα και πολιτειακά σώματα στις ελληνικές αποικίες της Δύσης κατά την αρχαϊκή εποχή
- 11.10 ΝΙΚΟΣ ΛΕΜΟΝΗΣ: Πτυχές των πολιτικών θεσμών στους Επιζεφύριους Λοκρούς μέσα από τη νομοθεσία του Ζαλεύκου
11. 30 Συζήτηση
- 12 -12.30 Διάλειμμα

Προεδρείο: ΝΕΦΕΛΗ ΚΑΪΜΑΚΑ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΟΡΑΚΗΣ

- 12.30 ΜΑΡΙΑ ΜΗΤΣΗ-ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ: Η εικόνα της Σπάρτης μέσα από τις δημηγορίες του πρώτου βιβλίου του Θουκυδίδη
- 12.50 ΜΑΡΙΑ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ: Ικετεία και δημοκρατία στις Ικέτιδες του Αισχύλου και του Ευριπίδη
- 13.10 ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΠΑΡΤΖΩΚΑ: Δικαστικά δίκτυα στο Αιγαίο: Το παράδειγμα της Αθήνας και των Κυκλάδων
- 13.30 ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΤΖΕΡΑΧΙΑΝ: Η έννοια του νόμου στη σκέψη των σοφιστών
- 13.50 ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΣ: Οι ψυχολογικές επιχειρήσεις στον Πελοποννησιακό πόλεμο
- 14.10 Συζήτηση
- 14.30-15.30 Διάλειμμα

Προεδρείο: ΜΑΡΙΑ ΜΗΤΣΗ-ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ, ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΠΩΝΗΣ

- 15.30 ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: Πολιτική και πολιτειακή οργάνωση των ευβοϊκών πόλεων, θεσμοί και εσωτερικές διαμάχες κατά τον 6ο και 5ο αι. π.Χ.
- 15.50 ΣΤΕΛΙΟΣ ΔΑΜΙΓΟΣ: Η πολιτική εξέλιξη του Κοινού των Αιτωλών από τις αρχές του 4ου αι. π.Χ. έως το Συνέδριο της Κορίνθου (337 π.Χ.)
- 16.10 ΕΛΕΝΗ ΚΡΙΚΩΝΑ: Ο Νίκος Μπιργάλιας ως δάσκαλος
- 16.30 Συζήτηση
- 17.00 Στιγμιότυπα από τη διδασκαλία του Νίκου Μπιργάλια

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΟΝ ΟΜΗΡΙΚΟ ΚΟΣΜΟ

Νεφέλη Καϊμακά
υποψήφια διδάκτορας, ΕΚΠΑ
akaimaka@hotmail.com

Η ανακοίνωση θα πραγματευτεί την έννοια της «δίκης» και του «δικαίου» στην ομηρική κοινωνία. Με βασική αφετηρία τα ομηρικά έπη θα εξεταστεί πώς οι όροι αυτοί ενσωματώνονται στο αξιακό σύστημα, αλλά και την καθημερινή πρακτική μιας κοινωνίας που μεταβαίνει σταδιακά στην πολιτική της οργάνωση. Θα εξεταστεί η άρρηκτη σύνδεση των όρων αυτών με το θεϊκό στοιχείο και το άγραφο δίκαιο, με αποτέλεσμα να αντιπροσωπεύουν αφενός, την έκφραση της θεϊκής απόφασης σχετικά με τη ρύθμιση των ζητημάτων στην κοινωνία των θεών και των ανθρώπων και αφετέρου, τη θεόδοτη και -εξαιτίας αυτού- νομιμοποιημένη δικαιοδοσία διακεκριμένων προσωπικοτήτων να απονέμουν τη δικαιοσύνη, διατηρώντας ή αποκαθιστώντας την τάξη στην κοινωνία των ανθρώπων. Αντικείμενο πραγμάτευσης θα αποτελέσει η σύνδεση των δύο εννοιών με τον αντικατοπτρισμό της πολιτισμικής ανωτερότητας ενός κοινωνικού συνόλου. Επιπρόσθετα, θα εξεταστεί η χρήση καθώς και η λειτουργία τους μέσα στα διαφορετικά περιβάλλοντα που διαμορφώνουν οι εξωτερικές συνθήκες μιας εμπόλεμης ή μιας ειρηνικής περιόδου.

**Η ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΑΥΡΕΙΑΣ: ΣΥΣΤΑΣΗ
ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡΓΟΣΑΡΩΝΙΚΟΥ ΚΟΛΠΟΥ**

Ελένη Τζοβλά
μεταπτυχ. δίπλωμα ειδίκευσης
Παν/μιο Münster
elenitzovla@gmail.com

Η θρησκευτική ένωση των πόλεων του Αργοσαρωνικού κόλπου, που χρονολογείται στο α' μισό του 7^{ου} αι. π.Χ., ονομάστηκε Αμφικτυονία της Καλαυρείας και είχε ως θρησκευτικό της κέντρο το ιερό του Ποσειδώνα στην Καλαυρεία. Η έλλειψη πηγών για την Αμφικτυονία δεν έχει επιτρέψει στη νεότερη έρευνα μια εκτενή ανάλυση των χαρακτηριστικών της. Ωστόσο, οι δύο κύριες πηγές για αυτήν μας επιτρέπουν να οδηγηθούμε σε κάποια συμπεράσματα για την σύσταση της θρησκευτικής αυτής ένωσης. Από τη μια η περιγραφή του Στράβωνα (8.6.14) μας επιτρέπει να γνωρίζουμε τις ακριβείς πόλεις-μέλη της ένωσης, ενώ από την άλλη η ευρεθείσα στην Καλαυρεία επιγραφή του 2^{ου} αι. π.Χ. (IG IV 842) θα μπορούσε να αποδεικνύει την μακροβιότητα της Αμφικτυονίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης η συμμετοχή της Αθήνας σε μια θρησκευτική ένωση πόλεων-κρατών της Ανατολικής Πελοποννήσου. Στόχος αυτής της παρουσίασης είναι η αναζήτηση των πιθανών κινήτρων σύστασης αυτής της ένωσης, των κινήτρων συμμετοχής της Αθήνας σε μια θρησκευτική ένωση πόλεων της ανατολικής Πελοποννήσου, όπως επίσης και της σημασίας που απέκτησε η Αμφικτυονία τόσο στις σχέσεις των πόλεων-μελών μεταξύ τους, όσο και στην ευρύτερη περιοχή του Αργοσαρωνικού κόλπου.

**Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΪΚΗ ΑΘΗΝΑ**

Kaldma Priit Hendrik
υποψήφιος διδάκτορας
University of Tallinn
priit23@gmail.com

Οι τυραννίες του Πεισιστράτου και των γιων του ως πολιτικό φόντο για όλες τις θρησκευτικές και πολιτισμικές αλλαγές στην Αθήνα κατά το δεύτερο μισό του 6^{ου} αιώνα π.Χ. αποτελούν το θέμα της διατριβής μου. Μέσα από αυτή την οπτική θέλω να φωτίσω όψεις της τυραννίας που δεν έχουν γίνει μέχρι τώρα επαρκώς γνωστές.

Με αυτή την ανακοίνωση προσπαθώ να δείξω πώς ο Πεισίστρατος κατόρθωσε να αναδειχθεί σε τύραννο τρεις συνεχόμενες φορές μεταξύ των ετών 561 και 545 π.Χ. Θεωρώ ότι η πολιτική κατάσταση στην Αθήνα έτεινε προς την τυραννία για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα από το πραξικόπημα του Κύλωνα, το 632 π.Χ., και εξής. Οι διαδικασίες που οδήγησαν στις τυραννίες τοποθετούνται έτσι σε ένα χρονικό πλαίσιο ευρύτερο από αυτό που τις εξέταζε η μέχρι τώρα έρευνα, η οποία παραδοσιακά ξεκινά από τη νομοθεσία του Σόλωνα (594/3 π.Χ) και τις ακόλουθες οικονομικές και πολιτικές ανακατατάξεις.

Η ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΤΥΡΑΝΝΙΑΣ ΤΩΝ ΚΥΨΕΛΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΡΙΝΘΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΠΟΙΚΙΕΣ

Αντώνης Σ. Καπώνης
υποψήφιος διδάκτορας, ΕΚΠΑ
akamatos@windowslive.com

Ένα από τα πλέον πολυσυζητημένα θέματα στη διεθνή βιβλιογραφία σε σχέση με την αρχαϊκή εποχή είναι αυτό της αρχαϊκής χρονολόγησης και ειδικά αυτής των Κορινθίων τυράννων. Στην παρούσα μελέτη γίνεται μία σύνοψη των θέσεων και των επιχειρημάτων των διαφόρων ερευνητών από τον 19^ο αι. έως σήμερα. Στη συνέχεια, μέσα από μία κριτική αντιμετώπιση των θεωριών αυτών παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους και γίνεται μία πρώτη προσπάθεια να ληφθούν υπ' όψη κριτήρια, όπως οι πηγές των αρχαίων συγγραφέων, οι δυνατότητες που είχαν αυτοί να χρονολογούν απόλυτα ή σχετικά τα γεγονότα στα οποία αναφέρονταν, η κριτική και ο φιλολογικός σχολιασμός των κειμένων, καθώς και οι περιορισμοί που έθετε η γενεαλογική και χρονογραφική παράδοση. Παράλληλα, αξιοποιούνται αρχαιολογικά δεδομένα και το ευρύτερο ιστορικό και πολιτικό περιβάλλον της αρχαϊκής εποχής, ώστε να υπάρξει μία σφαιρικότερη αντιμετώπιση του προβλήματος. Στην τελική πρόταση χρονολόγησης της τυραννίδας γίνεται μια σύνθεση όλων των κριτηρίων.

**ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΑ ΣΩΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΑΠΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ**

Ανδρέας Μοράκης
διδάκτορας, ΕΚΠΑ
andmorakis@gmail.com

Τα υπάρχοντα δεδομένα (γραμματειακές πηγές κυρίως) δείχνουν ότι οι ελληνικές πόλεις της Σικελίας και της Ν. Ιταλίας οργανώθηκαν πολιτικά σε μεγάλο βαθμό με τον ίδιο τρόπο όπως εκείνες της κυρίως Ελλάδας, διατηρώντας όμως και αρκετές ιδιαιτερότητες που απορρέουν από τον ξεχωριστό τρόπο ανάπτυξης της κάθε μιας, καθώς και από το γεγονός ότι ήταν αποικίες. Σε γενικές γραμμές φαίνεται ότι από αριστοκρατικά πολιτεύματα περνάμε σταδιακά σε ολιγαρχίες, οι οποίες ανά περίπτωση κατά το τέλος της αρχαϊκής εποχής δίνουν τη θέση τους σε πολιτεύματα όπου ο δήμος διαθέτει κάποια πολιτική συμμετοχή. Σε όλη αυτή τη διαδικασία ξεχωριστή θέση παίζουν οι διάφορες τυραννίδες που εγκαθίστανται σε πολλές πόλεις, κυρίως από τα τέλη του 6^{ου} αιώνα και εξής

**ΠΤΥΧΕΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΣΤΟΥΣ ΕΠΙΖΕΦΥΡΙΟΥΣ
ΛΟΚΡΟΥΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΖΑΛΕΥΚΟΥ**

Νίκος Λεμονής
μεταπτυχιακός φοιτητής ΕΚΠΑ
niklemonis@hotmail.gr

Στην παρούσα εισήγηση εξετάζονται πτυχές κάποιων πολιτικών θεσμών που συναντούμε στην αποικία των Επιζεφυρίων Λοκρών, όπως εκείνες σκιαγραφούνται μέσα από τις νομοθετικές ρυθμίσεις που αποδίδονται στον Ζάλευκο. Πιο συγκεκριμένα, θα επιχειρηθεί μια διερεύνηση της σύνθεσης, του χαρακτήρα, της φύσεως, και των ιδιαίτερων αρμοδιοτήτων που φέρεται πως είχαν οι θεσμοί του σώματος των Χιλίων και του κοσμόπολη αλλά και ο καίριος ρόλος που τους αποδίδεται στο πλαίσιο της νομοθεσίας του Ζαλεύκου. Παράλληλα, θα γίνει λόγος και για την ίδια την ιστορική προσωπικότητα του Ζαλεύκου. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στο αν υπήρξε η όχι υπαρκτό πρόσωπο αλλά και πως η μορφή του χρησιμοποιήθηκε από την εκάστοτε πολιτική μερίδα που αναλάμβανε τις τύχες των Επιζεφυρίων Λοκρών.

**Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΗΜΗΓΟΡΙΕΣ
ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ**

Μαρία Μήτση-Αναγνώστου
διδάκτορας, ΕΚΠΑ
anagn_maria@yahoo.gr

Ο τρόπος με τον οποίο προβάλλεται η Σπάρτη μέσα από τον πολιτικό λόγο του Πελοποννησιακού Πολέμου αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας έρευνας. Η μελέτη εστιάζεται, ειδικότερα, στο πρώτο βιβλίο του Θουκυδίδη και περιλαμβάνει τις δημηγορίες που εκφωνούνται στη Σπάρτη κατά το συνέδριο των Πελοποννησίων το 432 π.Χ., καθώς επίσης την πρώτη δημηγορία του Περικλή. Επιχειρώντας μία συγκριτική προσέγγιση του τρόπου με τον οποίο σκιαγραφείται η πολιτική φυσιογνωμία της Σπάρτης, όπως αυτή προβάλλεται μέσα από την οπτική αφενός μεν των συμμάχων και των αντιπάλων της, αφετέρου δε των ίδιων των Σπαρτιατών, η παρούσα μελέτη επιδιώκει να συγκεντρώσει τα χαρακτηριστικά εκείνα που συνθέτουν την εικόνα της πόλης, προκειμένου να αναδείξει τη δυναμική και τις περαιτέρω προεκτάσεις που αποκτούν τα στοιχεία αυτά, εντασσόμενα σε λόγους πολιτικού περιεχομένου, οι οποίοι εκφωνούνται σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, στις παραμονές του Πελοποννησιακού Πολέμου, και υπηρετούν μια συγκεκριμένη, κατά περίπτωση, πολιτική σκοπιμότητα.

**ΊΚΕΤΕΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΙΣ ΊΚΕΤΙΔΕΣ
ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ**

Μαρία Δημοπούλου
διδάκτορας, ΕΚΠΑ
mdimopoul@otenet.gr

Ο θεσμός της *ίκετείας* κατείχε σημαίνουσα θέση στο αξιακό σύστημα των αρχαίων Ελλήνων, όπως υποδηλώνεται στην ιστορική πραγματικότητα με τους *ικέτες* οι οποίοι επεδίωξαν την σωτηρία επικαλούμενοι την θεϊκή βοήθεια και προστασία. Στην τραγική ποίηση καταγράφονται δύο ομότιτλες τραγωδίες, οι *Ίκετίδες* του Αισχύλου και του Ευριπίδη, σχετικές με την *ίκετεία*. Το 463 ο Αισχύλος δραματοποίησε τον μύθο που αναφερόταν στη φυγή των Δαναΐδων από την Αίγυπτο, για να αποφύγουν τον ανεπιθύμητο γάμο με τους γιους του Αιγύπτου, και την αναζήτηση προστασίας στο Άργος, το οποίο κυβερνούσε δημοκρατικά ο βασιλιάς Πελασγός. Περίπου σαράντα χρόνια αργότερα (423-420) ο Ευριπίδης πραγματεύθηκε την απόδοση των νεκρών Αργείων στις μητέρες τους για να τους θάψουν, αφού είχαν προσπέσει *ικέτισσες* με σκοπό να εξασφαλίσουν την μεσολάβηση του δημοκρατικού βασιλιά της Αθήνας, Θησέα. Αντικείμενο της παρούσας μελέτης θα αποτελέσει ο καθορισμός των χαρακτηριστικών της δημοκρατικής νοοτροπίας των ηγετών και πώς αυτή επηρεάζει την συμπεριφορά τους προς τις *ικέτιδες*. Παράλληλα θα διερευνηθεί αν εντοπίζονται στοιχεία της ιστορικής πραγματικότητας στα έργα και πώς αξιοποιούνται στην ποιητική πραγματικότητα. Λαμβάνοντας υπόψη και την χρονική απόσταση των δύο έργων, θα εξετασθεί επιπλέον αν και πώς προβάλλεται η πόλη της Αθήνας, της οποίας το πολίτευμα είναι δημοκρατικό, σε σχέση με τις υπόλοιπες ελληνικές πόλεις.

**ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ:
ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ**

Αλεξάνδρα Μπαρτζώκα
διδάκτορας, Paris X – ΕΚΠΑ
alex69bar@yahoo.com

Μέσα στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την ίδρυση της Δηλιακής Συμμαχίας, με τη σύναψη συμβολών, την εκδίκαση υποθέσεων ξένων που παρεπιδημούσαν στην Αθήνα και τη μεταφορά υποθέσεων των συμμάχων στα αθηναϊκά δικαστήρια, η αλληλεπίδραση ανάμεσα στα δίκαια των πόλεων ήταν λογική. Από την κλασική περίοδο, είναι κυρίως ο 4^{ος} αιώνας ο οποίος προσφέρει τα περισσότερα παραδείγματα, με προεξέχοντα αυτά των Κυκλάδων. Από τη μία μεριά, ψηφίσματα που προέρχονται από τα νησιά μαρτυρούν την ύπαρξη νομικών διαδικασιών και αρχόντων με δικαστική δικαιοδοσία που φέρουν κοινά ονόματα με αυτά που συναντούμε στην Αθήνα. Από την άλλη μεριά, η αρχαιολογική έρευνα έχει φέρει στο φως δικαστικό υλικό, το οποίο φαίνεται να έλκει την προέλευσή του από το αντίστοιχο της Αθήνας. Όσο και αν τον 4^ο αιώνα και σε συγκεκριμένες περιπτώσεις η Αθήνα εξακολουθεί να επιβάλλει την εκδίκαση ορισμένων υποθέσεων σε αυτήν, η ύπαρξη αυτού του κοινού νομικού δικτύου οφείλεται περισσότερο στη διαρκή συνύπαρξη των πόλεων και όχι τόσο στην επιβολή εκ μέρους της Αθήνας των διαδικασιών της.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗ ΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΣΟΦΙΣΤΩΝ

Ελισάβετ Τζεραχιάν
υποψήφια διδάκτορας, ΕΚΠΑ
elsaj@arch.uoa.gr

Η σοφιστική κίνηση, η οποία αναπτύσσεται στην Αθήνα κατά τον 5^ο αιώνα π.Χ., ασχολείται ιδιαίτερα με τις απόψεις που επικρατούν κατά την περίοδο αυτή στην πόλη αναφορικά με τον νόμο. Ο νόμος και η σχέση του με την ηθική, τη φύση και το θείο, καθώς και το ζήτημα της ευνομίας και της ανομίας κυριαρχούν στον πολιτικό λόγο των σοφιστών, οι οποίοι ασκούν κριτική στον νόμο και τον τρόπο που αυτός εκφράζεται στα δικαστήρια και την κοινωνική ζωή μέσα στα πλαίσια της αθηναϊκής δημοκρατίας που μαστίζεται από τον Πελοποννησιακό πόλεμο και τις συνέπειές του. Ενώ παράλληλα στηλιτεύεται και η τυραννίδα ως αποτέλεσμα της ανομίας.

ΟΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ ΠΟΛΕΜΟ

Αναστάσιος Πολύχρονος
υποψήφιος διδάκτορας, ΕΚΠΑ
tasoschrysal@gmail.com

Ο πόλεμος είναι κατά ένα τρόπο η προσπάθεια επιβολής της θέλησης του ενός εκ των δύο αντιπάλων στον άλλο με σκοπό την απόκτηση ωφελημάτων. Αποτέλεσε για την Αρχαία Ελλάδα κυρίαρχο φαινόμενο της ζωής. Εκτός από τις καθαυτού στρατιωτικές επιχειρήσεις υπάρχουν και διάφορες άλλες εκφάνσεις που τον πλαισιώνουν. Μια από αυτές είναι και οι ψυχολογικές επιχειρήσεις. Αυτές είναι σχεδιασμένες ψυχολογικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της ειρήνης ή του πολέμου,

κατευθυνόμενες σε εχθρικές, φίλιες ή ουδέτερες κοινωνικές ομάδες με σκοπό να δημιουργήσουν τέτοια στάση και συμπεριφορά, ώστε να ευνοούν την επίτευξη πολιτικών και στρατιωτικών αντικειμενικών σκοπών. Διεξάγονται με πολιτικές, στρατιωτικές, οικονομικές και ιδεολογικές δραστηριότητες που αποσκοπούν στην επίτευξη του επιθυμητού ψυχολογικού αποτελέσματος.

Κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου χρησιμοποιήθηκαν οι ψυχολογικές επιχειρήσεις –χωρίς να έχουν τη μορφή που έχουν σήμερα– με σκοπό τον ψυχολογικό επηρεασμό του στόχου. Στην παρούσα παρουσίαση θα γίνει μια προσπάθεια να εκτεθούν συνοπτικά οι τρόποι που χρησιμοποιήθηκαν. Οι τραγωδίες (απηχούσαν συνήθως την επίσημη γραμμή της πόλης), οι κωμωδίες (με έντονη κριτική των αδυναμιών των πρωταγωνιστών της πολιτικής ζωής), η ρητορική (με προφανή σκοπό τον επηρεασμό της κοινής γνώμης τόσο των φίλων όσο και των αντιπάλων), οι θρησκευτικές εκδηλώσεις (μεγαλείο πόλης), τα στρατιωτικά αντίποινα (κάμψη ηθικού των αντιπάλων), και οι καθαρά ψυχολογικές επιχειρήσεις στο πεδίο της μάχης αποτέλεσαν τα εργαλεία των αντιπάλων.

**ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΤΩΝ ΕΥΒΟΪΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ
ΔΙΑΜΑΧΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 6Ο ΚΑΙ 5Ο ΑΙΩΝΑ Π.Χ.**

Γιώργος Δημητρίου
μεταπτυχ. δίπλωμα ειδίκευσης
ΕΚΠΑ, saligkari2@gmail.com

Η ομιλία αυτή θα επικεντρωθεί στην πολιτική και πολιτειακή ιστορία της Εύβοιας. Θα διερευνηθούν το πέρασμα από την αριστοκρατία των Ιπποβοτών του 6^{ου} αι. προς ένα δημοκρατικότερο πολιτικό σύστημα (όπου συνέβη μια τέτοια εξέλιξη), οι συγκρούσεις δημοκρατικών και ολιγαρχικών, καθώς και ο ρόλος των τελευταίων στις δύο αποστασίες του νησιού κατά το δεύτερο μισό του 5ου αι. Θα εξετάσουμε, επιπλέον, ό,τι είναι γνωστό για τους θεσμούς των ευβοϊκών πόλεων.

Η παραπάνω εξέταση αφορά το σύνολο των ευβοϊκών πόλεων. Παρόλα αυτά θα επικεντρωθούμε περισσότερο στη Χαλκίδα και την Ερέτρια. Οι λόγοι είναι δύο: Πρώτον, οι πόλεις αυτές ήταν οι ισχυρότερες του νησιού και οι πολιτικές αναταραχές τους είχαν γενικότερο αντίκτυπο στο νησί. Και δεύτερον, για αυτές τις πόλεις διαθέτουμε κάπως περισσότερες πληροφορίες (μολονότι και αυτές είναι ελλιπείς) σε σχέση με τις υπόλοιπες πόλεις της Εύβοιας.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΩΝ ΑΙΤΩΛΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 4ΟΥ ΑΙΩΝΑ Π. Χ. ΕΩΣ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Στέλιος Δαμίγος
υποψήφιος διδάκτορας,
Παν/μιο Münster
sdamig@gmail.com

Με την έλευση του 4ου αιώνα π.Χ. και τη διαμόρφωση ενός διαφορετικού πλαισίου ισορροπίας δυνάμεων στον ελλαδικό χώρο, οι Αιτωλοί αρχίζουν να εμφανίζονται συχνότερα στις πηγές μας, από ότι σε προγενέστερες περιόδους. Ταυτόχρονα, στα στοιχεία που βρίσκονται στη διάθεσή μας εισάγονται και άλλοι παράγοντες, όπως για παράδειγμα η έναρξη της αιτωλικής νομισματοκοπίας, η οποία χρονολογείται στα μέσα περίπου του 4ου αιώνα.

Η περίοδος αυτή αποτελεί ένα χρονικό διάστημα, στο οποίο έλαβαν χώρα οι σημαντικότερες μεταβολές σε όλα σχεδόν τα επίπεδα, με κυριότερο τον μετασχηματισμό της πολιτικής οργάνωσης από το αρχικό, χαλαρό πολιτικό μοντέλο σε αυτό το οποίο θα αποτελέσει τελικά την Αιτωλική Συμπολιτεία.

Πρόκειται για μία διαδικασία, η οποία συντελέστηκε σταδιακά, και στην οποία έπαιξε ρόλο τόσο η ενσωμάτωση στο Κοινό πόλεων, οι οποίες βρίσκονταν σε πιο προχωρημένα στάδια πολιτικής οργάνωσης από ότι το αρχικό έθνος, αλλά και η λεγόμενη αστικοποίηση (Urbanisierung), η δημιουργία κέντρων με έναν πιο αστικό χαρακτήρα σε περιοχές της Αιτωλίας οι οποίες προγενέστερα κατοικούνταν κατὰ κώμας.